

پژوهشکده شورای نگهبان

اصول قانون اساسی

در سه تو نظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل یکصد و چهل و یکم

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۷۲

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۹/۱۹

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل یکصد و چهل و یکم

تدوین:

محمد صالحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۷۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۹/۱۹

فهرست مطالب

- اصل یکصد و چهل و یکم..... ۴
- ۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی..... ۴
- ۱-۱. طرح بنیاد امور جنگزدگان ۴
- ۱-۲. لایحه تغییر نام «شرکت مخابرات ایران» به «شرکت مخابرات جمهوری اسلامی ایران» و تغییر تعداد اعضای هیئت مدیره و نحوه تشکیل آن ۵
- ۱-۳. تشکیل شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران و اساسنامه آن ۵
- ۱-۴. طرح ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل ۶
- ۱-۵. طرح الحاق یک تبصره به قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل ۷
- ۱-۶. لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور ۷
- ۱-۷. طرح ممنوعیت اشتغال به بیش از یک شغل ۷
- ۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران..... ۱۰
- ۱-۲. اساسنامه سازمان چای کشور ۱۰
- ۲-۲. اساسنامه شرکت سهامی بیمه البرز ۱۰
- ۳-۲. اساسنامه شرکت سهامی بیمه ایران ۱۱
- ۴-۲. اساسنامه شرکت سهامی بیمه آسیا ۱۱
- ۵-۲. اساسنامه شرکت سهامی بیمه دانا ۱۲
- ۶-۲. اساسنامه شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی آن ۱۲
- ۷-۲. اساسنامه شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور ۱۳
- ۸-۲. اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق (توانیر) ۱۳
- ۹-۲. اساسنامه بانک توسعه تعاون ۱۴
- ۱۰-۲. اساسنامه سازمان هدفمندی‌سازی یارانه‌ها ۱۴
- ۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان..... ۱۴
- ۱-۳. استفسار شورای عالی قضایی نسبت به امکان اشتغال همزمان نمایندگان مجلس به شغل قضاوت ۱۴
- ۲-۳. استفسار نمایندگان امام در سازمان اوقاف نسبت به امکان تصدی همزمان سِمَت نمایندگی مجلس شورای اسلامی با سرپرستی سازمان اوقاف ۱۵

- ۳-۳. استفسار وزیر دفاع ملی نسبت به امکان به‌کارگیری پرسنل وزارت دفاع در هیئت مدیره سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی وابسته به وزارت دفاع..... ۱۶
- ۴-۳. استفسار مدیر دفتر حقوقی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران نسبت به امکان به‌کارگیری کارمندان صدا و سیما به عنوان نمایندگان سهام‌دار سازمان صدا و سیما در شرکت‌های خصوصی که بخشی از سهام آنها متعلق به سازمان صدا و سیما است ۱۸
- ۵-۳. استفسار هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان بازگشت به شغل نمایندگی مجلس پس از استعفای از نمایندگی به دلیل پذیرش شغل دولتی دیگر ۱۹
- ۶-۳. استفسار شورای عالی قضایی جمهوری اسلامی ایران نسبت به امکان تصدی پُست‌های سازمانی ارگان‌ها و سازمان‌های دادگستری توسط اعضای شورای عالی قضایی ۲۰
- ۷-۳. استفسار جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان تصدی برخی مشاغل سازمانی دولتی و نهادهای انقلابی توسط نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۲۱
- ۸-۳. استفسار رئیس جمهور نسبت به لزوم یا عدم لزوم موافقت رئیس جمهور و مجلس شورای اسلامی با تصدی سرپرستی وزارتخانه‌های بدون وزیر، به وسیله نخست‌وزیر ۲۳
- ۹-۳. استفسار رئیس جمهور نسبت به لزوم یا عدم لزوم موافقت رئیس جمهور با استعفای وزرا یا تعیین سرپرست موقت برای وزارتخانه‌های بی‌وزیر ۲۳
- ۱۰-۳. استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به لزوم یا عدم لزوم موافقت رئیس جمهور و مجلس شورای اسلامی با تصدی سرپرستی وزارتخانه‌های بدون وزیر، به وسیله نخست‌وزیر ۲۴
- ۱۱-۳. استفسار نخست‌وزیر نسبت به امکان عضویت وزرا و کارکنان دولت در هیئت امنای مؤسسات خصوصی یا دولتی ۲۶
- ۱۲-۳. استفسار نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به ۲۷
- ۱۳-۳. استفسار رئیس کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی مجلس نسبت به امکان تصدی پُست ریاست دیوان محاسبات کشور توسط یکی از نمایندگان مجلس ۲۸
- ۱۴-۳. استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان تصدی پُست ریاست دانشکده‌های دانشگاه‌های کشور توسط نمایندگان مجلس ۲۹
- ۱۵-۳. استفسار مدیر کل حقوقی و امور مجلس دیوان محاسبات کشور نسبت

- ۳۰..... به مفاد اصل ۱۴۱ قانون اساسی
- ۱۶-۳. استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به شغل محسوب شدن
- ۳۲..... عضویت در شورای نگهبان
- ۱۷-۳. استفسار عضو حقوقدان شورای نگهبان نسبت به امکان تصدی سیمت
- ۳۲..... مدیرعامل یا عضو هیئت مدیره در مؤسسات فرهنگی توسط کارکنان دولت
- ۳۴..... **۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی**
- ۱-۴. استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان بازگشت به سیمت نمایندگی نماینده‌ای که به دلیل اشتغال به وزارت و امثال آن از نمایندگی کناره‌گیری کرده است
- ۳۴.....
- ۲-۴. استعلام هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان استمرار رابطه استخدامی نمایندگان مجلس در مناصب آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌های خود در پیش از اشتغال به نمایندگی
- ۳۵.....
- ۳-۴. استعلام هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان استمرار رابطه استخدامی نمایندگان مجلس در مناصب آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌های خود در پیش از اشتغال به نمایندگی
- ۳۷.....
- ۳۸..... **۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان**
- ۱-۵. تذکر به رئیس جمهور وقت پیرامون سرنوشت نهادها و سازمان‌های مستقل یا وابسته به نخست‌وزیری و وزارت مشاورت و اظهار نظر در نحوه عمل منطبق با قانون اساسی نسبت به این دستگاه‌ها
- ۳۸.....

اصل یکصد و چهل و یکم

مصوب ۱۳۶۸: رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و کارمندان دولت نمی‌توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در مؤسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی است و نمایندگی مجلس شورای اسلامی و وکالت دادگستری و مشاوره حقوقی و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع مختلف شرکت‌های خصوصی، جز شرکت‌های تعاونی ادارات و مؤسسات برای آنان ممنوع است. سِمَت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است.

اصل سابق (مصوب ۱۳۵۸): رئیس جمهور، نخست‌وزیر، وزیران و کارمندان دولت نمی‌توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در مؤسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی است و نمایندگی مجلس شورای ملی و وکالت دادگستری و مشاوره حقوقی و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع مختلف شرکت‌های خصوصی، جز شرکت‌های تعاونی ادارات و مؤسسات برای آنان ممنوع است. سِمَت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است.
نخست‌وزیر می‌تواند در موارد ضرورت به طور موقت تصدی برخی از وزارتخانه‌ها را بپذیرد.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱- نظر شماره م/ ۲۲۷۲ مورخ ۱۳۶۰/۲/۲۲ شورای نگهبان در خصوص طرح بنیاد امور جنگ‌زدگان مصوب ۱۳۶۰/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی

۱-۱-۱- ماده (۲)^(۱) اگر مقصود از زیر نظر معاون نخست‌وزیر بودن بنیاد مستقل جنگ‌زدگان این باشد که نخست‌وزیر سرپرست آن باشد، با اصل ۱۴۱ مغایرت دارد و اگر مقصود این است که مستقلاً زیر نظر معاون نخست‌وزیر باشد بدون اینکه بنیاد تحت نظر نخست‌وزیر باشد، با اصل ۶۰ قانون اساسی مغایرت دارد.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل شصتم، شماره ۱-۱-۱.

۱-۲. نظر شماره ۷۴۴۰ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۱ شورای نگهبان در خصوص لایحه تغییر نام «شرکت مخابرات ایران» به «شرکت مخابرات جمهوری اسلامی ایران» و تغییر تعداد اعضای هیئت مدیره و نحوه تشکیل آن، مصوب ۱۳۶۵/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی

۱-۲-۱- تعیین وزیر پست و تلگراف به ریاست هیئت مدیره شرکت با اصل ۱۴۱ قانون اساسی مغایرت دارد.^(۱)

۱-۳. نظر شماره ۸۸۰۷ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۲ شورای نگهبان در خصوص لایحه تشکیل شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران و اساسنامه آن^(۲) مصوب ۱۳۶۶/۴/۱۴ مجلس شورای اسلامی

۱-۳-۱- تبصره (۳) ماده (۱۴)^(۳) که به اعضای هیئت مدیره اجازه داده است شغل

۱. ماده واحده- از تاریخ تصویب این قانون، نام «شرکت مخابرات ایران» به «شرکت مخابرات جمهوری اسلامی ایران» تغییر می‌یابد و هیئت مدیره شرکت، مرکب از یک رئیس و (۸) عضو اصلی خواهد بود که یک نفر از ایشان مدیرعامل شرکت می‌باشد و سه نفر نیز به عنوان عضو علی‌البدل انتخاب می‌شوند تا به دعوت رئیس هیئت مدیره در جلسات شرکت نمایند. ریاست هیئت مدیره بر عهده وزیر پست و تلگراف و تلفن می‌باشد.

تبصره ۱- ...

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این لایحه، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۲. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه تغییرات در ماده واحده قانون تشکیل شرکت سهامی راه آهن ایران و اساسنامه مربوطه» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۳. ماده ۱۴- هیئت مدیره شرکت مرکب از پنج نفر عضو خواهد بود که به وسیله مجمع عمومی از میان افراد معتمد کاردان و با تجربه و آشنا به امور راه آهن که دارای تحصیلات عالی باشند انتخاب می‌شوند و حداقل سه نفر از اعضای هیئت مدیره باید از کادر رسمی و با سابقه راه آهن باشند و یکی از اعضای هیئت مدیره به پیشنهاد وزیر راه و ترابری و تصویب مجمع عمومی و تأیید هیئت وزیران به سمت رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل شرکت انتخاب خواهد شد و سمت معاونت وزارت راه و ترابری را خواهد داشت.

اداره امور کلی شرکت با رعایت شرایط مندرج در این اساسنامه به عهده هیئت مدیره می‌باشد.

تبصره ۱- ...

تبصره ۳- اعضای هیئت مدیره می‌بایستی در تمام دوران تصدی این سمت به طور تمام وقت و به طور موظف در شرکت انجام وظیفه نموده و نباید شغل موظف دیگری داشته باشند.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۹ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

دولتی غیرموظف داشته باشند، مغایر با قانون اساسی است.

۴-۱. نظر شماره ۶۹۶۰ مورخ ۱۳۷۳/۷/۱۶ شورای نگهبان در خصوص طرح ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل^(۱) مصوب ۱۳۷۳/۶/۳۰ مجلس شورای اسلامی
 ۱-۴-۱- تبصره (۲) ماده واحده^(۲) به لحاظ منحصر نمودن سِمَت‌های آموزشی در

→

ماده ۱۴- هیئت مدیره شرکت مرکب از پنج نفر عضو خواهد بود که به وسیله مجمع عمومی از میان افراد معتمد کاردان و با تجربه و آشنا به امور راه‌آهن که دارای تحصیلات عالی باشند انتخاب می‌شوند و حداقل سه نفر از اعضای هیئت مدیره باید از کادر رسمی و با سابقه راه‌آهن باشند و یکی از اعضای هیئت مدیره به پیشنهاد وزیر راه و ترابری و تصویب مجمع عمومی و تأیید هیئت وزیران به سِمَت رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل شرکت انتخاب خواهد شد و سِمَت معاونت وزارت راه و ترابری را خواهد داشت.

اداره امور کلی شرکت با رعایت شرایط مندرج در این اساسنامه به عهده هیئت مدیره می‌باشد.

تبصره ۱- ...

تبصره ۳- اعضای هیئت مدیره می‌بایستی در تمام دوران تصدی این سِمَت به طور تمام‌موظف و تمام‌وقت در شرکت انجام وظیفه نمایند.

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح ممنوعیت بیش از یک شغل داشتن» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. ماده واحده - با توجه به اصل ۱۴۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران هر شخص می‌تواند تنها یک شغل دولتی را عهده‌دار شود.

تبصره ۱- سِمَت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی از این حکم مستثنی می‌باشند.

تبصره ۲- تصدی هر نوع مسئولیت غیر از تدریس در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی و آموزشی، سِمَت آموزشی محسوب نمی‌گردد.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۷۳/۸/۸ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده واحده - با توجه به اصل ۱۴۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران هر شخص می‌تواند تنها یک شغل دولتی را عهده‌دار شود.

تبصره ۱- سِمَت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی از این حکم مستثنی می‌باشند.

تبصره ۲- تصدی هر نوع مسئولیت غیر از تدریس و تحقیق در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی و آموزشی، سِمَت آموزشی محسوب نمی‌گردد.

نظر شماره ۷۰۷۶ مورخ ۱۳۷۳/۸/۱۸ شورای نگهبان در خصوص طرح ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب ۱۳۷۳/۸/۸ مجلس شورای اسلامی:

با توجه به اصلاح به عمل آمده در تبصره (۲) ماده واحده، اشکال برطرف نشده است.

←

خصوص تدریس، خلاف ذیل اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۵-۱. نظر شماره ۲۵۶۷۳/۳۰/۸۷ مورخ ۱۳۸۷/۲/۷ شورای نگهبان در خصوص طرح الحاق یک تبصره به قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب ۱۳۷۳، مصوب ۱۳۸۷/۱/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۵-۱- صدر تبصره الحاقی^(۱) مغایر اصول ۹۱ و ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد و همچنین قسمت اخیر تبصره الحاقی در خصوص اعضای کنونی شورا، مغایر اصل ۹۱ قانون اساسی است.

۶-۱. نظر (غیر رسمی) شماره ۳۷۷۲۲/۳۰/۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۴ و نظر شماره ۳۷۷۳۲/۳۰/۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۴ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور، مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی

۱-۶-۱- صدر جزء (ک) بند (۸)،^(۲) مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۷-۱. نظر شماره ۴۹۳۱۸/۳۰/۹۱ مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۱۱ شورای نگهبان در خصوص طرح ممنوعیت اشتغال به بیش از یک شغل^(۳) مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲۶ مجلس شورای اسلامی

→

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۱۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

[تبصره (۲) ماده واحده، در مصوبه اصلاحی حذف شد.]

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل نود و یکم، شماره ۱-۴-۱.

۲. ماده واحده- ...

۱- ...

۸- ...

الف- ...

ک- عضویت اشخاص حقیقی دولتی به عنوان نماینده سهم دولت در هیئت مدیره بیش از یک شرکت دولتی موضوع این بند در صورتی مجاز است که تنها از یک شرکت حق الزحمه (تحت هر عنوان) دریافت نماید. اخذ هرگونه وجهی یا کمک‌های غیرتقدی از بیش از یک شرکت تحت هر عنوان ممنوع است. آن دسته از اشخاص حقوقی دولتی که متناسب با میزان سهام خود در سایر شرکت‌ها مبادرت به معرفی عضو هیئت مدیره می‌نمایند، مشمول همین حکم هستند.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۴ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

جزء (ک) بند (۸) حذف شد.

۳. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح ممنوعیت کارمندان و مدیران دستگاه‌های اجرایی از

←

۱-۷-۱- اطلاق بندهای یک و (۳) ماده یک و نیز ماده (۵)، نسبت به نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی که سرمایه آنها متعلق به دولت نباشد، مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.^(۱)

۱-۷-۲- بندهای (۲) و (۵) ماده یک، با توجه به تعریف ارائه شده از شغل در ماده (۳) مصوبه، مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.^(۲)

→

عضویت در هیئت‌های مدیره و مدیریت عامل» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۱. ماده ۱- مدیران، رؤسا و کارکنان دستگاه‌ها و نهادهای ذیل و مؤسسات و شرکت‌های وابسته به آنها نمی‌توانند در دستگاه‌ها و نهادها، بیش از یک شغل داشته باشند:

۱- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸

۲- دستگاه‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه آنها متعلق به دولت است.

۳- نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی

۴- شوراهای اسلامی شهر

۵- نهادها و سازمان‌هایی که به نحوی از بودجه عمومی استفاده می‌کنند.

همچنین در مورد نمایندگی مجلس شورای اسلامی، وکالت دادگستری، تصدی و اشتغال در دفاتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق، مسئولیت‌های اجرایی و ستادی در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی، مشاوره حقوقی و مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع شرکت‌ها اعم از خصوصی و دولتی حکم فوق مجری است.

تبصره- شرکت‌های تعاونی مسکن و مصرف ادارات و مؤسسات و سرپرستی موضوع ماده (۹۴) قانون مدیریت خدمات کشوری از شمول حکم این ماده مستثنی است.

ماده ۲- ...

ماده ۵- اشتغال همزمان پزشکان پیمانی و یا رسمی مراکز آموزشی- درمانی دولتی و عمومی غیردولتی در سایر مراکز تشخیصی، آموزشی- درمانی و بیمارستان‌های خصوصی و خیریه ممنوع است.

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این طرح، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۲. ماده ۱- مدیران، رؤسا و کارکنان دستگاه‌ها و نهادهای ذیل و مؤسسات و شرکت‌های وابسته به آنها نمی‌توانند در دستگاه‌ها و نهادها، بیش از یک شغل داشته باشند:

۱- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸

۲- دستگاه‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه آنها متعلق به دولت است.

۳- نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی

۴- شوراهای اسلامی شهر

۵- نهادها و سازمان‌هایی که به نحوی از بودجه عمومی استفاده می‌کنند.

←

۱-۷-۳- تقیید به داشتن مجوز از مراجع مرقوم در ماده (۲)،^(۱) با توجه به اطلاق ذیل اصل ۱۴۱ قانون اساسی، مغایر اصل مذکور شناخته شد.

۱-۷-۴- نظر به اینکه در ماده (۳)،^(۲) منظور از مشاغل که در این ماده آمده غیر از مشاغلی است که از اصل ۱۴۱ قانون اساسی استنباط می‌گردد، لذا با توجه به آثاری که بر آن بار شده است، مغایر اصل مذکور شناخته شد.

۱-۷-۵- اطلاق ماده (۶)،^(۳) با توجه به عدم وجود زیرساخت‌های لازم و بار مالی مصوبه، از حیث اضرار به عموم، مغایر اصل ۴۰ قانون اساسی شناخته شد. همچنین

→

همچنین در مورد نمایندگی مجلس شورای اسلامی، وکالت دادگستری، تصدی و اشتغال در دفاتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق، مسئولیت‌های اجرایی و ستادی در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی، مشاوره حقوقی و مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع شرکت‌ها اعم از خصوصی و دولتی حکم فوق مجری است.

تبصره- شرکت‌های تعاونی مسکن و مصرف ادارات و مؤسسات و سرپرستی موضوع ماده (۹۴) قانون مدیریت خدمات کشوری از شمول حکم این ماده مستثنی است.

ماده ۲- ...

ماده ۳- منظور از شغل در این قانون، تصدی هر نوع پست مدیریتی اعم از سیاسی، حرفه‌ای و آموزشی، و همچنین پست‌های قضایی، اجرایی، اداری و عضویت در هیئت مدیره و مدیریت عامل، مشاور و مشاور ارشد و سایر عناوین مشابه اعم از دائم و موقت، تمام‌وقت و پاره‌وقت و موظف و غیرموظف است.

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این طرح، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۱. ماده ۲- تدریس و پژوهش در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی دارای مجوز از وزارتخانه‌های «علوم، تحقیقات و فناوری» و «بهداشت، درمان و آموزش پزشکی» از شمول این قانون مستثنی است.

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این طرح، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۲. ماده ۳- منظور از شغل در این قانون، تصدی هر نوع پست مدیریتی اعم از سیاسی، حرفه‌ای و آموزشی، و همچنین پست‌های قضایی، اجرایی، اداری و عضویت در هیئت مدیره و مدیریت عامل، مشاور و مشاور ارشد و سایر عناوین مشابه اعم از دائم و موقت، تمام‌وقت و پاره‌وقت و موظف و غیرموظف است.

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این طرح، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل چهلم، شماره ۱-۹-۱.

اطلاق این ماده، مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی نیز می‌باشد.

۱-۷-۶- همان‌گونه که در نظریه قبلی این شورا در خصوص طرح الحاق یک تبصره به قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل، به شماره ۸۷/۳۰/۲۵۶۷۳ مورخ ۱۳۸۷/۲/۷ آمده است،^(۱) ماده (۱۵)،^(۲) مغایر اصول ۹۱ و ۱۴۱ قانون اساسی و همچنین قسمت اخیر آن در خصوص اعضای کنونی، مغایر اصل ۹۱ قانون اساسی می‌باشد. به علاوه با توجه به اینکه در این خصوص مجمع محترم تشخیص مصلحت نظام دارای مصوبه است و قانون‌گذاری نسبت به مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام با توجه به خصوصیات آن، مغایر اصل ۱۱۲ قانون اساسی نیز می‌باشد.

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۱-۲- نظر شماره ۰۸۴۴/۷ مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۲ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه

سازمان جای کشور مصوب ۱۳۶۹/۵/۱۷ هیئت وزیران

۱-۱-۲- اطلاق ماده (۱۷)^(۳) در مورد قبول سِمَت‌های غیرموظف مدیرعامل و سایر اعضای هیئت مدیره در مؤسسات خیریه، مغایر با اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۲-۲- نظر شماره ۰۸۴۴/۱ مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۲ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه

شرکت سهامی بیمه البرز مصوب ۱۳۶۸/۹/۱۵ هیئت وزیران

۱-۲-۲- اطلاق ذیل ماده (۲۲)^(۴) در مورد قبول سِمَت‌های غیرموظف مدیرعامل و

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل نود و یکم، شماره ۱-۴-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل نود و یکم، شماره ۱-۱۰-۱.

۳. ماده ۱۷- اعضای هیئت مدیره حق ندارند هیچ نوع شغل دولتی یا غیردولتی (به استثنای مؤسسات خیریه) داشته باشند و یا به نحوی در زمینه تولید، توزیع، فروش، واردات و حمل و نقل جای سهم و یا شریک باشند.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۵ هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا:

عبارت «به استثنای مؤسسات خیریه» از قسمت اخیر ماده (۱۷) حذف گردید.

۴. ماده ۲۲- مدیرعامل و سایر اعضای هیئت مدیره نمی‌توانند در مدت تصدی خود به نحوی از انحاء در سایر شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی دارای سِمَتی باشند. تدریس در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش

سایر اعضاء هیئت مدیره در مؤسسات خیریه و اجتماعی که تمام یا قسمتی از سرمایه آنها متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی می‌باشد، مغایر با اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۳-۲. نظر شماره ۰۸۴۴/۲ مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۲ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه شرکت سهامی بیمه ایران مصوب ۱۳۶۸/۹/۱۵ هیئت وزیران

۳-۲-۱- اطلاق ذیل ماده (۲۲)^(۱) در مورد قبول سِمَت‌های غیرموظف مدیرعامل و سایر اعضاء هیئت مدیره در مؤسسات خیریه و اجتماعی که تمام یا قسمتی از سرمایه آنها متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی می‌باشد، مغایر با اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۴-۲. نظر شماره ۰۸۴۴/۳ مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۲ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه شرکت سهامی بیمه آسیا مصوب ۱۳۶۸/۹/۱۵ هیئت وزیران

۴-۲-۱- اطلاق ذیل ماده (۲۲)^(۲) در مورد قبول سِمَت‌های غیرموظف مدیرعامل و

→

عالی، همچنین قبول سِمَت‌های غیرموظف در مؤسسات خیریه و اجتماعی و آموزشی با شرکت‌ها و مؤسساتی که شرکت در آن سرمایه‌گذاری کرده یا سهام باشد به منظور انجام وظایف محوله مجاز است.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۵ هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا:

عبارت «همچنین قبول سِمَت‌های غیرموظف در مؤسسات خیریه و اجتماعی و آموزشی یا شرکت‌ها و مؤسساتی که شرکت در آن سرمایه‌گذاری کرده یا سهام باشد به منظور انجام وظایف محوله» از قسمت اخیر ماده (۲۲) حذف گردید.

۱. ماده ۲۲- مدیرعامل و سایر اعضای هیئت مدیره نمی‌توانند در مدت تصدی خود به نحوی از انحاء در سایر شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی دارای سِمَتی باشند. تدریس در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، همچنین قبول سِمَت‌های غیرموظف در مؤسسات خیریه و اجتماعی و آموزشی با شرکت‌ها و مؤسساتی که شرکت در آن سرمایه‌گذاری کرده یا سهام باشد به منظور انجام وظایف محوله مجاز است.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۵ هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا:

عبارت «همچنین قبول سِمَت‌های غیرموظف در مؤسسات خیریه و اجتماعی و آموزشی یا شرکت‌ها و مؤسساتی که شرکت در آن سرمایه‌گذاری کرده یا سهام باشد به منظور انجام وظایف محوله» از قسمت اخیر ماده (۲۲) حذف گردید.

۲. ماده ۲۲- مدیرعامل و سایر اعضای هیئت مدیره نمی‌توانند در مدت تصدی خود به نحوی از انحاء در سایر شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی دارای سِمَتی باشند. تدریس در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، همچنین قبول سِمَت‌های غیرموظف در مؤسسات خیریه و اجتماعی و آموزشی یا شرکت‌ها و مؤسساتی که شرکت در آن سرمایه‌گذاری کرده یا سهام باشد به منظور انجام وظایف محوله مجاز است.

←

سایر اعضاء هیئت مدیره در مؤسسات خیریه و اجتماعی که تمام یا قسمتی از سرمایه آنها متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی می‌باشد، مغایر با اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۲-۵. نظر شماره ۰۸۴۴/۴ مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۲ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه شرکت سهامی بیمه دانا مصوب ۱۳۶۸/۹/۱۵ هیئت وزیران

۱-۵-۲- اطلاق ذیل ماده (۲۲)^(۱) در مورد قبول سِمَت‌های غیرموظف مدیرعامل و سایر اعضاء هیئت مدیره در مؤسسات خیریه و اجتماعی که تمام یا قسمتی از سرمایه آنها متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی می‌باشد، مغایر با اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۲-۶. نظر شماره ۰۸۴۴/۸ مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۲ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی آن مصوب ۱۳۶۹/۵/۲۴ هیئت وزیران

۱-۶-۲- اطلاق تبصره یک ماده (۱۲)^(۲) در مورد قبول سِمَت‌های غیرموظف

→

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۵ هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا: عبارت «همچنین قبول سِمَت‌های غیرموظف در مؤسسات خیریه و اجتماعی و آموزشی یا شرکت‌ها و مؤسساتی که شرکت در آن سرمایه‌گذاری کرده یا سهام باشد به منظور انجام وظایف محوله» از قسمت اخیر ماده (۲۲) حذف گردید.

۱. ماده ۲۲- مدیرعامل و سایر اعضاء هیئت مدیره نمی‌توانند در مدت تصدی خود به نحوی از انحاء در سایر شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی دارای سِمَتی باشند. تدریس در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، همچنین قبول سِمَت‌های غیرموظف در مؤسسات خیریه و اجتماعی و آموزشی یا شرکت‌ها و مؤسساتی که شرکت در آن سرمایه‌گذاری کرده یا سهام باشد به منظور انجام وظایف محوله مجاز است.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۵ هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا: عبارت «همچنین قبول سِمَت‌های غیرموظف در مؤسسات خیریه و اجتماعی و آموزشی یا شرکت‌ها و مؤسساتی که شرکت در آن سرمایه‌گذاری کرده یا سهام باشد به منظور انجام وظایف محوله» از قسمت اخیر ماده (۲۲) حذف گردید.

۲. ماده ۱۲- هیئت مدیره شرکت مرکب از معاون وزیر کشاورزی و چهار نفر افراد ذی‌صلاح دیگر خواهد بود که به پیشنهاد وزیر کشاورزی و تصویب مجمع عمومی برای مدت چهار سال انتخاب می‌شوند و تجدید انتخاب آنها بلامانع می‌باشد. تا انتخاب هیئت مدیره جدید، هیئت مدیره قبلی به مسئولیت خود ادامه خواهد داد.

تبصره ۱- معاون وزیر کشاورزی عضو غیرموظف و رئیس هیئت مدیره می‌باشد.

تبصره ۲- ...

←

معاون وزیر کشاورزی، مغایر با اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۷-۲. نظر شماره ۱۷۴۰ مورخ ۱۳۷۰/۶/۳۱ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور مصوب ۱۳۷۰/۴/۲۳ کمیسیون امور زیربنایی و صنعت هیئت وزیران

۱-۷-۲- استثناء ذیل تبصره (۲) با توجه به تبصره (۱) ماده (۱۲)،^(۱) مفهم تجویز داشتن شغل دولتی و عضویت در هیئت مدیره شرکت دولتی است و با اصل ۱۴۱ قانون اساسی مغایر است.

۸-۲. نظر شماره ۸۱/۳۰/۱۹۴۹ مورخ ۱۳۸۱/۹/۷ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق (توانیر) مصوب ۱۳۸۱/۶/۲۷ هیئت وزیران

۱-۸-۲- تبصره (۱) ماده (۱۴)^(۲) مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

→

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۹/۷/۱۵ هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا: تبصره یاد شده [= تبصره (۱) ماده (۱۲)] حذف گردید.

۱. ماده ۱۲- هر یک از اعضای هیئت مدیره شرکت بر حسب تشخیص رئیس هیئت مدیره، انجام قسمتی از امور شرکت را عهده‌دار خواهد شد و برای انجام این امور، حقوقی اضافه دریافت نخواهد کرد.

تبصره ۱- در صورتی که عضو هیئت مدیره علاوه بر عضویت هیئت مدیره از اعضای شاغل یا موظف دولت باشد، بابت عضویت هیئت مدیره هیچ‌گونه وجهی دریافت نخواهد کرد.

تبصره ۲- مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره شرکت اعم از اصلی یا علی‌البدل باید تمام وقت در اختیار شرکت باشند و نمی‌توانند هیچ نوع شغل موظف و غیرموظف دیگری داشته باشند مگر اینکه مشمول تبصره (۱) این ماده باشند.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۰/۴/۲۳ کمیسیون امور زیربنایی و صنعت هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا:

[ماده (۱۲) و تبصره‌های آن در مصوبه اصلاحی حذف شد.]

۲. ماده ۱۴- هیئت مدیره شرکت مرکب از سه یا پنج عضو موظف خواهد بود که با تصویب مجمع عمومی عادی از بین افراد صاحب‌نظر در تخصص‌های مرتبط با فعالیت‌های شرکت برای مدت (۲) سال انتخاب می‌شوند و پس از انقضای مدت تا زمانی که تجدید انتخاب به عمل نیامده در سیمت خود باقی خواهند بود و انتخاب مجدد آنها برای دوره‌های بعد بلامانع است .

تبصره ۱- وزیر نیرو می‌تواند رئیس هیئت مدیره را به عنوان معاون وزیر نیرو منصوب نماید.

تبصره ۲- ...

←

۹-۲. نظر شماره ۸۸/۳۰/۳۳۷۳۳ مورخ ۱۳۸۸/۴/۲۴ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه بانک توسعه تعاون مصوب ۱۳۸۷/۱۱/۶ هیئت وزیران

۱-۹-۲ - اطلاق ماده (۲۰)^(۱) مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد. چنانچه عبارت «بدون مجوز رئیس مجمع عمومی» حذف شود، اشکال مرتفع می‌گردد.

۱۰-۲. نظر شماره ۸۹/۳۰/۳۷۹۹۳ مورخ ۱۳۸۹/۱/۳۱ شورای نگهبان در خصوص اساسنامه سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۱۶ هیئت وزیران

۱-۱۰-۲ - ماده (۹) و تبصره آن،^(۲) مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی شناخته شد.

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۱-۳. نظریه تفسیری شماره م/۴۳ و ۴۲۹ مورخ ۱۳۵۹/۱۰/۸ شورای نگهبان در پاسخ

→

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۱/۹/۲۷ هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۱۴- هیئت مدیره شرکت مرکب از سه یا پنج عضو اصلی خواهد بود که با تصویب مجمع عمومی عادی از بین افراد صاحب‌نظر در تخصص‌های مرتبط با فعالیت‌های شرکت برای مدت (۲) سال انتخاب می‌شوند و پس از انقضای مدت تا زمانی که تجدید انتخاب به عمل نیامده در سمت خود باقی خواهند بود و انتخاب مجدد آنها برای دوره‌های بعد بلامانع است.
تبصره ۱- رئیس هیئت مدیره در حکم معاون وزیر نیرو خواهد بود.
تبصره ۲- ...

۱. ماده ۲۰- رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل و سایر اعضای موظف هیئت مدیره در مدت تصدی خود بدون مجوز رئیس مجمع عمومی نمی‌توانند هیچ‌گونه فعالیت بازرگانی یا شغل دیگری داشته باشند.

مصوبه اصلاحی (نهایی) هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۲۰- رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل و سایر اعضای موظف هیئت مدیره در مدت تصدی خود نمی‌توانند هیچ‌گونه فعالیت بازرگانی یا شغل دیگری داشته باشند.)

۴. ماده ۹- اعضای هیئت مدیره حداقل سه نفر می‌باشند. مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره سازمان با پیشنهاد معاون اول رئیس جمهور و تصویب مجمع عمومی با حکم رئیس جمهور تعیین می‌شوند.
تبصره- مدیرعامل با طی مراحل مذکور می‌تواند از اعضای دولت و مجمع عمومی سازمان و هم‌زمان رئیس هیئت مدیره نیز باشد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۹/۲/۱۹ هیئت وزیران به منظور رفع ایراد شورا:

متن زیر جایگزین ماده (۹) و تبصره آن می‌شود:

ماده ۹- اعضای هیئت مدیره حداقل سه نفر می‌باشند. مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره و سایر اعضای هیئت مدیره با پیشنهاد معاون اول رئیس جمهور و تصویب مجمع عمومی با رعایت قوانین و مقررات مربوط و با حکم رئیس جمهور تعیین می‌شوند.

به استفسار شورای عالی قضایی نسبت به امکان اشتغال همزمان نمایندگان مجلس به شغل قضاوت

شماره: ۸۳۸۳-ش

تاریخ: ۱۳۵۹/۹/۱۳

شورای محترم نگهبان

طبق اصل یکم و چهل و یکم، رئیس جمهور، نخست وزیر، وزیران و کارمندان دولت نمی توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند. با توجه به اصل فوق آیا آن عده از نمایندگان مجلس شورای اسلامی که در گذشته در دادگاه های انقلاب اسلامی اشتغال به قضاوت داشته اند نمی توانند در ضمن تصدی امر نمایندگی به قضاوت در دادگاه های انقلاب اسلامی ادامه دهند و یا شغل قضاوت دادگاه های انقلاب بدون استخدام رسمی دولتی مخالفتی با اصل فوق ندارد؟ مستدعی است نظر محترم شورا را مرقوم بفرمایید.

از طرف شورای عالی قضایی -

عبدالکریم موسوی اردبیلی

شماره: م/۴۳ و ۴۲۹

تاریخ: ۱۳۵۹/۱۰/۸

شورای عالی قضایی جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۸۳۸۳/ش- ۱۳۵۹/۹/۱۳ در مورد اشتغال برخی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به قضاوت در دادگاه های انقلاب اشعار می دارد موضوع در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضاء شورا به شرح زیر اعلام می گردد:

«قضاتی که طبق بند سوم اصل ۱۵۷ قانون اساسی از طرف شورای عالی قضایی استخدام و عزل و نصب آنها با شورای مزبور می باشد، مطابق اصل ۱۴۱ قانون اساسی نمی توانند نماینده مجلس شورای اسلامی باشند.»

دبیر شورای نگهبان

لطف الله صافی

۲-۳. نظریه تفسیری شماره ۱۴۰۱ مورخ ۱۳۵۹/۱۲/۲۱ شورای نگهبان در پاسخ به

استفسار نمایندگان امام در سازمان اوقاف نسبت به امکان تصدی همزمان سِمَت نماینده مجلس شورای اسلامی با سرپرستی سازمان اوقاف

شماره:

تاریخ: ۱۳۵۹/۱۲/۷

حضور محترم اعضای شورای نگهبان قانون اساسی دامت برکاتهم
پس از سلام؛ جناب آقای عسگر اولادی، با داشتن سِمَت نمایندگی مجلس شورای
اسلامی، سرپرست اوقاف نیز می‌باشد. از آن شورا محترماً تقاضا می‌شود که بیان
فرمایند آیا ایشان با داشتن سِمَت نمایندگی می‌توانند شغل دیگری که سرپرستی اوقاف
باشد داشته باشند یا خیر؟ و آیا این امر مخالف با قانون اساسی است؟

با تقدیم احترام- نمایندگان امام در سازمان اوقاف

سید مهدی امام جمارانی- محمدعلی نظامزاده

شماره: ۱۴۰۱

تاریخ: ۱۳۵۹/۱۲/۲۱

دفتر نمایندگی امام در سازمان اوقاف

عطف به نامه مورخه ۱۳۵۹/۱۲/۷، موضوع در شورای نگهبان مطرح و بررسی شد.

«نظر شورا بر این است، چون سازمان اوقاف سازمان دولتی است، سرپرستی آن با

سِمَت نمایندگی مجلس شورای اسلامی مخالف اصل ۱۴۱ قانون اساسی می‌باشد.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

**۳-۳. نظریه تفسیری شماره ۲۰۹۱ مورخ ۱۳۶۰/۲/۳ شورای نگهبان در پاسخ به
استفسار وزیر دفاع ملی نسبت به امکان به‌کارگیری پرسنل وزارت دفاع در هیئت مدیره
سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی وابسته به وزارت دفاع**

شماره: ۴۰۲/۰۲/۳۷/۹۳ پ/

تاریخ: ۱۳۶۰/۱/۱۸

از: وزارت دفاع ملی (معاونت پارلمانی)

به: ریاست محترم شورای نگهبان قانون اساسی

موضوع: اصل ۱۴۱ قانون اساسی

وزارت دفاع در نظر دارد برای تأمین اعضاء هیئت مدیره سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی وابسته، از پرسنل تابعه خود استفاده نماید. با توجه به اینکه چنین اشخاصی در هر صورت فقط از یک حقوق استفاده خواهند نمود، لذا خواهشمند است با عنایت به اصل یکم و چهل و یکم قانون اساسی نظریه اعلام فرمایند.

وزیر دفاع ملی
سرهنگ جواد فکوری

شماره: ۲۰۹۱

تاریخ: ۱۳۶۰/۲/۳

جناب آقای محمدعلی رجائی - نخست‌وزیر

چون راجع به مفاد اصل ۱۴۱ قانون اساسی از جانب بعض مقامات و افراد، سؤالاتی از شورای نگهبان می‌شود، موضوع در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان به شرح زیر اعلام می‌شود:

«ممنوعیت دو شغل داشتن اعم از موظف بودن است و در مورد مؤسسات و سازمان‌های تابعه وزارتخانه‌ها و ادارات دولتی، اگر آن مؤسسات ضمیمه وزارتخانه یا اداره باشد، به طوری که تصدی و سرپرستی آن جزو وظایف وزیر یا مدیر یا رئیس مربوط باشد و تعیین مسئول دیگر برای آن قانوناً متفی باشد، تصدی آن مغایر قانون اساسی نیست، ولی اگر تصدی سازمان یا مؤسسه با حفظ استقلال آن، برای شخص وزیر یا رئیس یا مدیر به عنوان رئیس یا سرپرست آن واحد باشد، مخالف قانون اساسی است.»

دبیر شورای نگهبان
لطف‌الله صافی^(۱)

۱.

شماره: ۱۸۷۹ د- ۱۲

تاریخ: ۱۳۶۰/۲/۹

پیوست: یک برگ

وزارت دفاع- معاونت پارلمانی

عطف به نامه شماره ۱۳۶۰/۱/۱۸، مورخ ۱۳۶۰/۱/۱۸، محترماً فتوکی نامه شماره ۲۰۹۱ ارسالی

←

۳-۴. نظریه تفسیری شماره ۱۷۲۲ مورخ ۱۳۶۰/۲/۹ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار مدیر دفتر حقوقی صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران نسبت به امکان به کارگیری کارمندان صدا و سیما به عنوان نمایندگان سهامدار سازمان صدا و سیما در شرکتهای خصوصی که بخشی از سهام آنها متعلق به سازمان صدا و سیما است

شماره: ۳۶۹۳/د ح

تاریخ: ۱۳۵۹/۱۲/۲۴

شورای محترم نگهبان قانون اساسی

احتراماً به استحضار می‌رساند:

سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران در گذشته چند مورد سرمایه‌گذاری در شرکتهای خصوصی داشته است و بعد از پیروزی انقلاب برای حفظ منافع سازمان و بیت‌المال نمایندگانی در شرکت‌ها که (۴۹٪) سهام آن متعلق به سازمان است منصوب می‌نماید. اما بعد از تصویب قانون اساسی نمایندگان سهامدار (سازمان) خود را مشمول اصل ۱۴۱ قانون اساسی می‌دانند و این امر مشکلی برای سازمان ایجاد نموده است. حال با توجه به اینکه این اشخاص صرفاً نمایندگان صدا و سیما (سهامدار) می‌باشند دفتر حقوقی سازمان برای حل این مشکل محتاج به تفسیر و تأویل اصل مزبور به وسیله آن شورای محترم می‌باشد. لذا خواهشمند است تصمیمات متخذه در این مورد که آیا نمایندگان سهامدار (سازمان) مشمول اصل ۱۴۱ قانون اساسی هستند یا خیر، به این دفتر ابلاغ فرمایند.

از طرف دیگر کلیه نمایندگان سهامدار (سازمان) کارمندان رسمی صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران بوده و تنها از بودجه و اعتبار سازمان حقوق دریافت می‌نمایند و برای نمایندگی خود در شرکت‌ها که (۴۹٪) سهام آن به سازمان تعلق دارد چیزی به عنوان حقوق و یا غیره دریافت نمی‌نمایند.

مدیر دفتر حقوقی صدا و سیما

جمهوری اسلامی ایران

→

شورای نگهبان جهت جناب آقای رجائی نخست‌وزیر در خصوص تفسیر کلی اصل ۱۴۱ قانون اساسی به پیوست، جهت اطلاع ارسال می‌گردد.

دفتر شورای نگهبان

شماره: ۱۷۲۲

تاریخ: ۱۳۶۰/۲/۹

صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۳۶۹۳/د ح - ۵۹/۱۲/۲۴، موضوع در جلسه رسمی شورای

نگهبان مطرح و بررسی شد:

«در صورتی که نمایندگی مرقوم به عنوان مأموریت است و شغل مستقل

شمرده نمی‌شود، مانع قانونی ندارد.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۳-۵. نظریه تفسیری شماره م/۲۷۰۸ مورخ ۱۳۶۰/۳/۲۷ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان بازگشت به شغل نمایندگی مجلس پس از استعفای از نمایندگی به دلیل پذیرش شغل دولتی دیگر

شماره: ۸۰۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۰/۳/۲۴

شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

چنانچه نماینده‌ای شغل رسمی دولتی از قبیل استانداری بپذیرد و استعفاء نیز بدهد

ولی استعفاء در جلسه علنی قرائت نشود و پس از مدتی بخواهد به شغل نمایندگی

برگردد آیا از نظر قانون اساسی منعی وجود دارد یا نه؟

مستدعی است به دلیل اینکه انتخابات نزدیک است ضرورتاً پاسخ را سریعاً مرقوم فرمایید.

از طرف هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی

سید محمد موسوی خوئینی‌ها

شماره: م/۲۷۰۸

تاریخ: ۱۳۶۰/۳/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۰۳-ق، ۱۳۶۰/۳/۲۴، موضوع در جلسه رسمی شورای

نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت. نظر اکثریت اعضای شورای نگهبان به شرح

زیر اعلام می‌شود:

«مستفاد از اصل ۱۴۱ قانون اساسی این است که نماینده مجلس شورای اسلامی با قبول و عهده‌دار شدن یکی از مشاغل دولتی مذکور در اصل مرقوم در حکم مستعفی از نمایندگی است، هر چند به طور رسمی استغفاء نداده باشد یا استعفایش در مجلس قرائت نشده باشد.»

دبیر شورای نگهبان
لطف‌الله صافی

۳-۶. نظریه تفسیری شماره ۳۰۹۱ و ۳ مورخ ۱۳/۵/۱۳۶۰ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار شورای عالی قضایی جمهوری اسلامی ایران نسبت به امکان تصدی پُست‌های سازمانی ارگان‌ها و سازمان‌های دادگستری توسط اعضای شورای عالی قضایی

شماره: ۱/۱۱۰۰۷

تاریخ: ۱۳۶۰/۴/۲۸

شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دستور فرمایید جواباً اعلام دارند اعضای شورای عالی قضایی می‌توانند رئیس یکی از سازمان‌های تابعه یا اورگان‌های دادگستری مانند رئیس کل دادگاه‌های عمومی یا رئیس کل دادگاه‌های صلح و ... باشند یا خیر؟

عبدالکریم موسوی اردبیلی
از طرف شورای عالی قضایی

شماره: ۳۰۹۱ و ۳

تاریخ: ۱۳۶۰/۵/۱۳

شورای عالی قضایی

عطف به نامه شماره ۱/۱۱۰۰۷ مورخ ۱۳/۴/۶۰، موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و به نظر اکثریت اعضای شورای نگهبان، «اعضای شورای عالی قضایی نمی‌توانند رئیس یکی از سازمان‌ها یا اورگان‌های دادگستری باشند و مغایر اصل ۱۴۱ قانون اساسی می‌باشد.»

دبیر شورای نگهبان
لطف‌الله صافی

۳-۷. نظریه تفسیری شماره ۸۵۱۳ مورخ ۱۳۶۲/۲/۲۰ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان تصدی برخی مشاغل سازمانی دولتی و نهادهای انقلابی توسط نمایندگان مجلس شورای اسلامی

شماره: ۴۰۵-ک ق

تاریخ: ۱۳۶۲/۲/۶

شورای محترم نگهبان قانون اساسی

احتراماً در اجرای اصل نود و هشتم قانون اساسی که تفسیر قانون اساسی را به عهده شورای نگهبان گذاشته است، استدعا می‌شود نسبت به وضع نمایندگان در ارتباط با اصول «یکصد و چهل و یکم» و «پنجاه و هفتم» قانون اساسی در موارد زیر نظرتان را اعلام فرمایید:

۱- ریاست دانشگاه‌های کشور

۲- عضویت در هیئت‌های مربوط به قانون بازسازی نیروی انسانی

۳- عضویت در هیئت‌های گزینش دستگاه‌ها و ...

۴- سرپرستی و اشتغال در ارگان‌های انقلابی و نهادها و بنیادها

ضمناً برداشت ما از تفسیر مذکور چنین است:

یکی از اهداف اصل ۱۴۱ قانون اساسی، (۲) بار حقوق نگرفتن یک فرد از صندوق دولت است. به علاوه تأمین اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی یعنی تفکیک و استقلال قوای سه‌گانه منظور مقنن بوده است؛ زیرا مسلم است که مجاز نبودن نمایندگان مجلس به پذیرفتن مشاغل دیگر فقط به دلیل حقوق نیست و با نگرفتن حقوق، نمایندگان مجلس نمی‌توانند سمتی دیگر را تصدی نمایند. دلیل این موضوع این است که در همین اصل ۱۴۱ می‌گوید: «سمت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است»؛ یعنی نماینده مجلس می‌تواند استاد دانشگاه یا شاغل در یک سمت تحقیقاتی باشد و از این بابت حقوق هم دریافت کند و در گذشته هم چنین بوده است و نمایندگان مجلس به عنوان استاد و ... خدمت می‌کرده‌اند. بنابراین نمایندگان مجلس در اجرای (۲) اصل فوق نمی‌توانند در مسئولیت‌های دیگر قرار بگیرند.

احمد کاشانی - محمد رشیدیان - علی موحدی ساوجی - عباسعلی اختری -

اسماعیل فردوسی‌پور - بهاء‌الدین علم‌الهدی - مهدی طبیب و ...*

* آقای محمد یزدی نایب رئیس وقت مجلس شورای اسلامی نیز در هاشم نامه فوق، چنین مرقوم نموده‌اند:

بسمه تعالی

سؤال در بند اول این است که ریاست دانشگاه آیا یک سِمَت آموزشی است یا اداری؟ و در بندهای دیگر این است که آیا شغل رسمی دولتی است یا نه؟ نظر مبارک را مرقوم فرمایید.

محمد یزدی

شماره: ۸۵۱۳

تاریخ: ۱۳۶۲/۲/۲۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۰۵- ک ق مورخ ۱۳۶۲/۲/۶، نظر تفسیری شورای نگهبان نسبت به اصل ۱۴۱ قانون اساسی به شرح زیر اعلام می‌شود:

«۱- ریاست دانشگاه، نظر به اینکه سِمَت اداری محسوب می‌شود، مانع از اشتغال به سِمَت نمایندگی است.

۲ و ۳- عضویت در هیئت‌های بازسازی و گزینش برای نمایندگان مجلس در صورتی که مشاغل سازمانی تحت عناوین مذکور پیش‌بینی شده باشد و نماینده با عضویت در هیئت‌های مزبور، کارمند دولت محسوب شود، مانع از اشتغال او به نمایندگی مجلس است.

۴- نهادها و ارگان‌ها و بنیادهای انقلابی که دولت بودجه آنها را تأمین می‌نماید و مسئولیت‌های اجرایی برحسب قانون عهده‌دار می‌باشند، دولتی محسوب می‌شوند و کارمندی آنها کارمندی دولت می‌باشد و مانع از اشتغال به نمایندگی است و چنانچه در رابطه با خدماتی که می‌نمایند مسئولیت‌های اجرایی قانونی ندارند، کارمندی آنها کارمندی دولت محسوب نمی‌گردد، هر چند دولت به آنها کمک مالی بنماید.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۸-۳. نظریه تفسیری شماره ۹۳۴۱ مورخ ۱۳۶۲/۵/۱۶ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار رئیس جمهور نسبت به لزوم یا عدم لزوم موافقت رئیس جمهور و مجلس شورای اسلامی با تصدی سرپرستی وزارتخانه‌های بدون وزیر، به وسیله نخست‌وزیر

شماره: ۱۶۱۵-۱/م

تاریخ: ۱۳۶۲/۵/۱۳

شورای محترم نگهبان قانون اساسی

بعد السّلام، خواهشمند است نظر آن شورای محترم را نسبت به موارد زیر اعلام

فرمایند:

- ۱- تعیین سرپرست موقت برای وزارتخانه‌های بدون وزیر
- ۲- لزوم یا عدم لزوم موافقت رئیس جمهور و مجلس شورای اسلامی با تصدی سرپرستی وزارتخانه‌های بدون وزیر، به وسیله نخست‌وزیر.

سید علی خامنه‌ای

رئیس جمهوری اسلامی ایران

شماره: ۹۳۴۱

تاریخ: ۱۳۶۲/۵/۱۶

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۱۶۱۵-۱/م مورخ ۱۳۶۲/۵/۱۳، سؤالات مرقوم در شورای نگهبان

مطرح و مفصلاً مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نتیجه به شرح زیر اعلام می‌گردد:

«۱- پرسش اول به عنوان تفسیر، رأی کافی نیاورد.

۲- نظر تفسیری شورای نگهبان نسبت به پرسش دوم این است که: در مواردی

که بر حسب ضرورت، به طور موقت، نخست‌وزیر متصدی وزارتخانه‌ای می‌شود

باید با تصویب رئیس جمهور و تصویب مجلس شورای اسلامی باشد.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۹-۳. نظریه تفسیری شماره ۳۱۳۷ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۹ شورای نگهبان در پاسخ به

استفسار رئیس جمهور نسبت به لزوم یا عدم لزوم موافقت رئیس جمهور با استعفای وزرا

یا تعیین سرپرست موقت برای وزارتخانه‌های بی‌وزیر

شماره: ۱/۱۰۵۰۴

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۲۵

شورای محترم نگهبان

خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم را درباره موارد زیر اعلام فرمایید:

۱- آیا استعفای وزراء پس از موافقت نخست‌وزیر، به مانند عزل و نصب آنان، به

تصویب و تأیید رئیس جمهور نیاز دارد؟

۲- آیا تعیین سرپرست موقت برای وزارتخانه‌های بی‌وزیر، به تصویب و تأیید

رئیس جمهور نیاز دارد؟

سید علی خامنه‌ای

رئیس جمهور

شماره: ۳۱۳۷

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۲۹

حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۱/۱۰۵۰۴ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۵، نظر شورای نگهبان به شرح

زیر اعلام می‌شود:

«۱- از قانون اساسی راجع به لزوم یا عدم لزوم قبول استعفاء از طرف

نخست‌وزیر یا رئیس جمهور مطلبی استفاده نمی‌شود. علی‌هذا ترتیب کار باید طبق

قانون عادی معین شود.

۲- در قانون اساسی سرپرستی (تصدی) موقت وزارتخانه‌ها جز برای

نخست‌وزیر که آن هم باید با موافقت رئیس جمهور و تأیید مجلس شورای

اسلامی انجام شود پیش‌بینی نشده است و مسئولیت وزارتخانه‌ها فقط با وزراء یا

نخست‌وزیر در حال تصدی او می‌باشد.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۱۰-۳. نظریه تفسیری شماره ۳۵۸۷ مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۸ شورای نگهبان در پاسخ به

استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به لزوم یا عدم لزوم موافقت رئیس جمهور و مجلس شورای اسلامی با تصدی سرپرستی وزارتخانه‌های بدون وزیر، به وسیله نخست‌وزیر

شماره: ۱۶۰۴۸/۲۵/د. ه

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۸

شورای محترم نگهبان

به خاطر نزدیک شدن انتخابات ریاست جمهوری و نداشتن سه وزیر در کابینه و ابهام قانون اساسی لازم است که نظر شورا در تفسیر اصول ۱۲۴، ۱۳۵ و ۱۴۱ روشن باشد.

خواهشمند است نظر شورا را در مورد مسائل زیر بیان فرمایید:

۱- با توجه به دو اصل ۱۲۴ و ۱۳۵ آیا پس از انتخاب رئیس جمهور، نخست‌وزیر و کابینه به اعتبار سابق خود باقی هستند و یا نیاز به معرفی جدید به مجلس و گرفتن رأی تمایل و اعتماد وجود دارد؟

۲- بر فرض نیاز به معرفی جدید، در فرض انتخاب مجدد رئیس جمهور قبلی که

خود، نخست‌وزیر و کابینه را به مجلس آورده نیز چنین نیازی هست یا نه؟

۳- جواز سرپرستی نخست‌وزیر نسبت به وزارتخانه‌های فاقد وزیر براساس اصل ۱۴۱،

احتیاج به تصویب مجلس و موافقت ریاست جمهوری و یا یکی از آن دو دارد و یا ندارد؟

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی رفسنجانی

شماره: ۳۵۸۷

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۰۴۸/۲۵/د. ه مورخ ۱۳۶۴/۳/۸، موضوع سؤالات در

جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری

شورا (با اکثریت سه چهارم اعضاء) به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

«۱- مستفاد از اصل ۱۲۴ قانون اساسی این است که رئیس جمهور پس از

انتخاب موظف است فردی را برای نخست‌وزیری تعیین و برای کسب رأی تمایل

به مجلس معرفی نماید؛ بنابراین پس از تجدید انتخابات ریاست جمهوری، خواه

رئیس جمهور جدیدی انتخاب شده یا همان رئیس جمهور قبلی مجدداً برگزیده شود، می‌بایست نسبت به تعیین نخست‌وزیر و معرفی او به مجلس برای کسب رأی تمایل اقدام نماید.

۲- جواز سرپرستی نخست‌وزیر نسبت به وزارتخانه‌های فاقد وزیر به موافقت ریاست جمهوری و تصویب مجلس احتیاج دارد. در این خصوص قبلاً هم طی شماره ۳۱۳۷ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۹ در پاسخ مقام محترم ریاست جمهوری^(۱) به همین نحو اعلام نظر شده است.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۳-۱۱. نظریه تفسیری شماره ۱۱۸ مورخ ۱۳۶۸/۲/۱۹ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار نخست‌وزیر نسبت به امکان عضویت وزرا و کارکنان دولت در هیئت امنای مؤسسات خصوصی یا دولتی

شماره: ۱۲۷۹۶

تاریخ: ۱۳۶۸/۱/۲۸

شورای محترم نگهبان

با توجه به اصل ۹۸ قانون اساسی خواهشمند است اعلام نظر فرمایند آیا عضویت وزراء و کارکنان دولت در هیئت امنای مؤسسات خصوصی و یا دولتی از جمله عضویت در هیئت امناء دانشگاه‌ها و مدارس غیر انتفاعی مغایرتی با اصل ۱۴۱ قانون اساسی دارد یا خیر؟ خصوصاً با توجه به مشابهت مسئولیتی که هیئت امنای مؤسسات با مجامع عمومی شرکت‌ها دارند و وزراء به تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان در مجامع عمومی شرکت‌های مختلف عضویت یافته‌اند؛ از جمله قانون اخیرالتصویب نحوه اداره شرکت‌های بیمه در این مورد قابل ذکر است.

میرحسین موسوی

نخست‌وزیر

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به این نظریه تفسیری و مستندات قانونی آن، رجوع کنید به شماره ۳-۹، ذیل همین اصل (= اصل یکصد و چهل و یکم).

شماره: ۱۱۸

تاریخ: ۱۳۳۸/۲/۱۹

جناب آقای مهندس میرحسین موسوی

نخست‌وزیر محترم

عطف به نامه شماره ۱۲۷۹۶ مورخ ۱۳۳۸/۱/۲۸، موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

«عضویت وزراء و کارمندان دولت در هیئت امناء مؤسسات خصوصی و یا دولتی (از جمله عضویت در هیئت امنای دانشگاه‌ها و مدارس غیرانتفاعی) به لحاظ اینکه سِمَت‌های مذکور، شغل سازمانی تلقی نمی‌گردد، مغایرتی با اصل ۱۴۱ قانون اساسی ندارد.»

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

خسرو بیژنی

۱۲-۳. نظریه مشورتی شماره ۵۰۸۱ مورخ ۱۳۷۲/۵/۲۴ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به ...^(۱)

شماره: ۵۰۸۱

تاریخ: ۱۳۷۲/۵/۲۴

حضرات آقایان محمدرضا رحیمی، سید احمد موسوی و عزت‌الله دامادی
نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره خ ۴۰/۷۲ مورخ ۷۲/۳/۳۰، مورد سؤال در جلسه مورخه ۷۲/۵/۲۴ شورای نگهبان مطرح و نظر مشورتی شورای نگهبان بدین شرح اعلام می‌گردد:

«استخدام نمایندگان و تبدیل وضع آنان به شرط عدم اشتغال در دستگاه موضوع استخدام، مغایرتی با قانون اساسی ندارد.»

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

احمد علیزاده

۱. با توجه به عدم دسترسی به متن استفساریه در اسناد و مدارک موجود، موضوع استفسار و مفاد آن، دقیقاً روشن نیست.

۱۳-۳. نظریه تفسیری شماره ۵۴۰۰ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار رئیس کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی مجلس نسبت به امکان تصدیق پست ریاست دیوان محاسبات کشور توسط یکی از نمایندگان مجلس

شماره: ۲۲۲/د/ک

تاریخ: ۱۳۷۲/۷/۱۹

شورای محترم نگهبان قانون اساسی «دامت توفیقاتهم»

با سلام و دعای خیر

همانگونه که استحضار دارید بر اساس ماده (۱۱) قانون دیوان محاسبات،^(۱) انتخاب رئیس دیوان محاسبات کشور بر اساس پیشنهاد این کمیسیون و رأی مجلس شورای اسلامی انجام می‌پذیرد و نظر به اینکه تعدادی از نمایندگان مجلس درصدد معرفی یک نفر از نمایندگان جهت تصدی این پست با حفظ سِمَت نمایندگی می‌باشند، خواهشمند است نظر آن شورا را به کمیسیون در این خصوص جهت بهره‌برداری اعلام فرمایید. ضمناً اضافه می‌نماید دیوان محاسبات کشور تنها دستگاه نظارتی مجلس است که جدای از قوه مجریه انجام وظیفه می‌نماید و رئیس آن نیز مستقیماً از طرف مجلس انتخاب می‌گردد.

با تشکر

رئیس کمیسیون دیوان محاسبات و

بودجه و امور مالی مجلس

علی کامیار

شماره: ۵۴۰۰

تاریخ: ۱۳۷۲/۷/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

۱. ماده (۱۱) قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۱۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۱- رئیس دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانون‌گذاری به پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی و تصویب نمایندگان ملت انتخاب می‌شود. تبصره- برکناری رئیس دیوان محاسبات با پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و با تصویب اکثریت نمایندگان انجام می‌گیرد.»

با سلام

نامه شماره ۲۲۲/د/ک مورخ ۷۲/۷/۱۹ رئیس محترم کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۱ شورای نگهبان مطرح و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

«چون رئیس دیوان محاسبات کشور، کارمند دولت محسوب می‌شود، لذا با حفظ سِمَت نمایندگی مجلس شورای اسلامی نمی‌تواند در دیوان محاسبات انجام وظیفه نماید و موضوع با اصل ۱۴۱ قانون اساسی مغایر شناخته شد.»

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

۳-۱۴. نظریه تفسیری شماره ۶۷۷۲ مورخ ۱۳۷۳/۶/۲۳ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان تصدی پُست ریاست دانشکده‌های دانشگاه‌های کشور توسط نمایندگان مجلس

شماره: ۱۰/۴۴۱۶۲/د

تاریخ: ۱۳۷۳/۶/۵

شورای محترم نگهبان

سلام علیکم

در اجرای اصل ۹۸ و با توجه به اصول ۱۴۱ و ۸۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، خواهشمند است نظر تفسیری آن شورای محترم را در دو مورد زیر اعلام فرمایید:

۱- آیا اعطای مسئولیت ریاست یا سرپرستی دانشکده‌های دانشگاه‌های کشور به نمایندگان مجلس شورای اسلامی مانع از اشتغال به سِمَت نمایندگی است یا این قبیل سِمَت‌ها مشمول قسمت اخیر اصل ۱۴۱ قانون اساسی که صراحت دارد سِمَت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است می‌باشد؟

۲- آیا قوانینی که به صورت اجرای آزمایشی در کمیسیون‌های داخلی مجلس تصویب می‌شوند و برای مدت معین با تصویب مجلس به اجرا درمی‌آیند قابل تمدید و اجرا برای یک دوره یا مدت دیگر نیز می‌باشد یا خیر؟

علی اکبر ناطق نوری

رئیس مجلس شورای اسلامی

شماره: ۶۷۷۲

تاریخ: ۱۳۷۳/۶/۲۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

با سلام

عطف به نامه شماره ۱۰/۴۴۱۶۲/د مورخ ۱۳۷۳/۶/۵، موضوع در جلسه مورخ ۱۳۷۳/۶/۲۳ شورای نگهبان مطرح و نظر شورا بدین شرح اعلام می‌گردد:

«۱- در مورد بند اول به اتفاق آراء، نظر به اینکه ریاست دانشکده مانند ریاست دانشگاه، سمت اداری محسوب می‌شود تصدی آن برای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی خلاف اصل ۱۴۱ قانون اساسی است.

در این رابطه نظر ریاست محترم مجلس را به بند اول نامه شماره ۸۵۱۳ مورخ ۱۳۶۲/۲/۲۰^(۱) شورای نگهبان جلب می‌کنیم.

۲- در مورد بند (۲)، شورای نگهبان به نظر تفسیری نرسید.»

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

احمد علیزاده

۱۵-۳. نظر شماره ۸۰/۲۱/۲۵۳۴ مورخ ۱۳۸۰/۸/۱۴ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار مدیر کل حقوقی و امور مجلس دیوان محاسبات کشور نسبت به مفاد اصل ۱۴۱ قانون اساسی

شماره: ۲/۲۰۱/۴۶۴

تاریخ: ۱۳۸۰/۸/۷

حضرت آیت‌الله جنتی «دام عزّه»

دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام و تحیات الهی

خواهشمند است با توجه به اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی نظریه

تفسیری آن شورای محترم را در خصوص موارد ذیل اعلام فرمایید:

الف) با توجه به اینکه در صدر اصل مرقوم «معاونان وزرا، استناداران و برخی

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به این نظریه تفسیری و مستندات قانونی آن، رجوع کنید به شماره ۳-۷، ذیل همین اصل (= اصل یکصد و چهل و یکم).

مقامات دولتی» ذکر نشده‌اند، آیا این‌گونه «مقامات» در زمره کارکنان دولت بوده و از کارمندان دولت محسوب می‌شوند؟ و به عبارتی در صورتی که معاون وزیر از بین اشخاصی غیر از کارکنان دولت به این سمت منصوب شود، آیا ممنوعیت داشتن دو شغل، ناظر به وی نیز می‌باشد یا خیر؟

ب) منظور از «تعاونی ادارات و مؤسسات» در ذیل اصل مارالذکر چیست؟ آیا شامل همه تعاونی‌هایی می‌شود که کارکنان دولت در آن سرمایه‌گذاری نموده‌اند و یا فقط شامل تعاونی‌هایی می‌شود که دستگاه‌های دولتی به منظور رفاه پرسنل خود به موجب قوانین استخدامی مکلف به ایجاد آن می‌باشند (مثل تعاونی مصرف موضوع ماده ۵۲ قانون استخدام کشوری)؟

ج) آیا منظور از سِمَت آموزشی در شقّ اخیر اصل مرقوم، اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و تحقیقاتی بدون سِمَت اداری نظیر رئیس دانشکده، مدیر گروه و ... می‌باشند یا مدرسانی با وصف دیگر؟
اعلام نتیجه موجب امتنان است.

فتح‌اله رحیمی

مدیر کل حقوقی و امور مجلس

دیوان محاسبات کشور

شماره: ۸۰/۲۱/۲۵۳۴

تاریخ: ۱۳۸۰/۸/۱۴

جناب آقای رحیمی

مدیر کل محترم حقوقی و امور مجلس دیوان محاسبات کشور

با سلام

احتراماً عطف به نامه شماره ۲/۲۰۱/۴۶۴ مورخ ۸۰/۸/۷، بدین وسیله اعلام می‌دارد با توجه به آیین‌نامه داخلی شورای محترم نگهبان، درخواست تفسیر اصول قانون اساسی می‌بایست از سوی سران سه قوه صورت بگیرد که بدین ترتیب رسیدگی به سؤالات جناب‌عالی مقدور نمی‌باشد.

توفیقات جناب‌عالی را از خداوند متعال خواستارم.

رئیس دفتر دبیر شورای نگهبان

رضا بیگانه

۱۶-۳. نظر شماره ۲۱۶۶۷/۳۰/۸۶ مورخ ۱۳۸۶/۳/۲۶ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به شغل محسوب شدن عضویت در شورای نگهبان

شماره: ۱۰/۳۳۷۲۹/د

تاریخ: ۱۳۸۶/۳/۶

حضرت آیت الله جنتی

دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام

با توجه به اینکه طبق اصل ۱۴۱ قانون اساسی اشتغال بیش از یک شغل برای کارمندان دولت ممنوع می باشد، شایسته است نظر تفسیری آن شورا در خصوص اینکه «آیا عضویت در شورای نگهبان شغل محسوب می شود و مصداق اصل ۱۴۱ قانون اساسی می باشد و یا خیر» به مجلس شورای اسلامی اعلام نمایند.

غلامعلی حداد عادل

رئیس مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۱۶۶۷/۳۰/۸۶

تاریخ: ۱۳۸۶/۳/۲۶

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

نامه شماره ۱۰/۳۳۷۲۹/د مورخ ۱۳۸۶/۳/۶ مبنی بر درخواست اظهار نظر تفسیری درباره «اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی، و اینکه آیا عضویت در شورای نگهبان شغل محسوب می شود و مصداق اصل ۱۴۱ قانون اساسی می باشد یا خیر؟»، موضوع در جلسه ۱۳۸۶/۳/۱۶ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نتیجتاً شورا به نظر تفسیری نرسید.

احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان

۱۷-۳. نظریه تفسیری شماره ۲۹۱۷۳/۳۰/۸۷ مورخ ۱۳۸۷/۸/۲۲ شورای نگهبان در پاسخ به استفسار عضو حقوقدان شورای نگهبان نسبت به امکان تصدی سمت مدیر عامل یا عضو هیئت مدیره در مؤسسات فرهنگی توسط کارکنان دولت

شماره: ۸۶۳۲/۲۴۸۲۴

تاریخ: ۱۳۸۶/۱۰/۲۶

حضرت آیت‌الله جنتی - دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم

با احترام، با توجه به برداشت‌های متفاوت در مقام اجرا و نظارت از اصل ۱۴۱ قانون اساسی، استدعا دارد نظر آن شورای محترم را در مورد موضوع زیر، اعلام فرمایند:

آیا کارکنان دولت به عنوان مدیرعامل یا عضو هیئت مدیره بنیادهای فرهنگی که کاملاً غیر اقتصادی هستند و این فعالیت نیز غیرمستمر است، می‌توانند فعالیت داشته باشند؟

لازم به ذکر است که شورای محترم نگهبان قبلاً عضویت در هیئت امنای این نوع مؤسسات را مغایر با اصل ۱۴۱ نشناخته است.

عضو حقوقدان شورای نگهبان و

وزیر دادگستری

غلامحسین الهام

شماره: ۸۷/۳۰/۲۹۱۷۳

تاریخ: ۱۳۸۷/۸/۲۲

جناب آقای دکتر الهام دام مجده العالی

عضو محترم حقوقدان شورای نگهبان

سلام علیکم

عطف به نامه شماره ۸۶/۳۲/۲۴۸۲۴ مورخ ۸۶/۱۰/۲۹^(۱) موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر تفسیری شورای نگهبان به شرح زیر اعلام می‌گردد:

«عضویت به عنوان هیئت مدیره و یا مدیرعامل مؤسسات فرهنگی غیردولتی و غیرعمومی و مؤسساتی که سرمایه آن تماماً یا جزئاً متعلق به دولت و مؤسسات

۱. تاریخ نامه مزبور، ۱۳۸۶/۱۰/۲۶ بوده است که در اینجا، به اشتباه ۱۳۸۶/۱۰/۲۹ درج شده است.

عمومی نیست و نیز شرکت دولتی یا خصوصی محسوب نشوند، مشمول اصل ۱۴۱ قانون اساسی نمی‌باشد.»

ارادتمند - محمدرضا علیزاده

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۱-۴. نظر شماره م/۸ مورخ ۱۳۵۹/۶/۱۱ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان بازگشت به سمت نمایندگی نماینده‌ای که به دلیل اشتغال به وزارت و امثال آن از نمایندگی کناره‌گیری کرده است

شماره: ۲۹۵

تاریخ: ۱۳۵۹/۶/۶

شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

با توجه به اصل نود و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، چون در جلسه علنی پنجشنبه مورخه ۵۹/۶/۶ مجلس شورای اسلامی لایحه‌ای با متن زیر مطرح شد: «نمایندگان مجلس شورای اسلامی که بر اساس ضرورت و با موافقت مجلس سیمت وزارت یا سیمت مهم دیگری را می‌پذیرند و بالتسبیح طبق اصل ۱۴۱ قانون اساسی نمی‌توانند در نمایندگی مجلس شورای اسلامی خدمت کنند، می‌توانند پس از استعفاء یا برکناری از سیمت جدید دوباره در سیمت نمایندگی انجام وظیفه نمایند و در مدت اشتغال به کار جدید، کرسی آنان در مجلس محفوظ می‌ماند» و بین نمایندگان حاضر در جلسه اختلاف نظر دائر بر مخالفت و موافقت متن لایحه فوق با قانون اساسی به وجود آمد و نظر اکثریت دائر بر مخالفت این لایحه با قانون اساسی بود، لذا خواهشمند است هرچه زودتر نظر خویش را نسبت به مخالفت و یا عدم مخالفت لایحه فوق با قانون اساسی جمهوری اسلامی به مجلس شورای اسلامی اعلام فرمایید.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی

شماره: م/۸

تاریخ: ۱۳۵۹/۶/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به ۲۹۵-۵۹/۶/۶، به اطلاع می‌رساند:

«مورد سؤال از موارد تفسیر نیست، اما از نظر موافقت و مخالفت با قانون اساسی، با توجه به اینکه لایحه مذکور مورد تصویب نمایندگان قرار نگرفته، موجبی برای اظهار نظر شورای نگهبان نمی‌باشد.»

دبیر موقت شورای نگهبان

محمد رضا مهدوی کنی

۴-۲. نظر شماره ۲۴۳۲ مورخ ۱۳۶۷/۷/۵ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان استمرار رابطه استخدامی نمایندگان مجلس در مناصب آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌های خود در پیش از اشتغال به نمایندگی

شماره: ۶/۲۲/۱۴۱۸۲

تاریخ: ۱۳۶۷/۶/۲۹

شورای محترم نگهبان

با سلام

احتراماً، ضمن ارسال فتوکپی نامه شماره ۲۸۷۸۸-۲۱۰ مورخ ۶۷/۶/۱۴ دانشگاه تهران در خصوص جناب آقای دکتر حسین فروتن نماینده محترم تهران^(۱) و فتوکپی نامه مورخ

۱.

شماره: ۲۸۷۸۸-۲۱۰/۴

تاریخ: ۱۳۶۷/۶/۱۴

هیئت رئیسه محترم مجلس شورای اسلامی

سلام علیکم

احتراماً، همان‌گونه که استحضار دارید برادر دکتر حسین فروتن عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران به عنوان نماینده مردم محترم تهران در سومین دوره مجلس انتخاب و مشغول به کار گردیده‌اند. اخیراً طبق فتوکپی دو فیش پیوست، مجلس شورای اسلامی از ۶۷/۳/۷ برای ایشان حقوق وضع و پرداخت نموده است. از آنجا که دانشگاه علوم پزشکی به دلیل نیاز به خدمات آموزشی مشارالیه ایشان را به صورت مأمور به مجلس شورای اسلامی اعزام نموده و تعهد می‌نماید که در مدت تصدی نمایندگی ایشان حقوق و مزایای مشارالیه را مطابق مقررات پرداخت نماید، لذا متمنی است موافقت و دستور فرمایند ضمن برداشت مبالغ پرداخت شده به ایشان ترتیبی اتخاذ گردد که در ماه‌های آتی و تا پایان دوره نمایندگی، مشارالیه حقوق و مزایای خود را از دانشگاه علوم پزشکی تهران دریافت نماید.

به امید توفیق الهی

دکتر محمدحسن باستان حق

رئیس دانشگاه علوم پزشکی تهران

۶۷/۶/۱۳ راجع به آقایان دکتر محمدکریم شهرزاد و دکتر علی عنایت نمایندگان محترم اصفهان و خرم‌آباد در مجلس شورای اسلامی^(۱) به استحضار می‌رساند: چون نامبرندگان تقاضا نموده‌اند فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و همچنین رابطه استخدامی آنان با دانشگاه‌های مربوطه کماکان استمرار داشته باشد و با عنایت به اصل ۱۴۱ قانون اساسی که پُست‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی را از حکم ممنوعیت بیش از یک شغل دولتی مستثنی دانسته است و با التفات به ماده (۶) قانون انتخابات مصوب ۶۶/۱۲/۹ که صراحت دارد «در دوران نمایندگی، نمایندگان فقط حقوق مجلس را دریافت خواهند نمود» خواهشمند است تصریح گردد آیا نمایندگان مذکور می‌توانند به منظور حفظ رابطه استخدامشان با وزارت علوم، ساعات موظف خود را در دانشگاه‌های مربوطه تدریس و به صورت مأمور در مجلس انجام وظیفه نمایند.

هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی

با تجدید احترام- «کارپردازی»

شماره: ۲۴۳۲

تاریخ: ۱۳۶۷/۷/۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶/۲۲/۱۴۱۸۲ مورخ ۱۳۶۷/۶/۲۹، موضوع سؤال در جلسه

۱. کارپردازی محترم مجلس شورای اسلامی برادر ارجمند جناب آقای کتیرایی

سلام علیکم

پیرو مذاکرات حضوری و باتوجه به اینکه ارتقاء اعضاء هیئت علمی دانشگاه‌ها منوط به استمرار فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی می‌باشد و از طرفی طبق اصل ۱۴۱ قانون اساسی این فعالیت‌ها با نمایندگی مجلس منافاتی ندارد خواهشمند است به منظور حفظ ارتباط اداری و آموزشی مقرر فرمایید حقوق اینجانبان دکتر علی عنایت و دکتر محمدکریم شهرزاد کماکان از محل دانشگاه‌های تابعه دریافت گردد. توضیح اینکه قطع فعالیت‌های آموزشی ما به مصلحت خودمان و مردم نیست و مراکز دانشگاهی اصفهان و خرم‌آباد با مأموریت ما و پرداخت حقوق موافقت دارند.

با تشکر و التماس دعا

دکتر محمد کریم شهرزاد نماینده اصفهان،

استادیار دانشکده پزشکی اصفهان

دکتر علی عنایت نماینده خرم‌آباد

شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

«با توجه به ذیل اصل ۱۴۱ قانون اساسی، اشتغال نماینده مجلس شورای اسلامی به سمت آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی بلامانع است و در جهات دیگر مذکور در نامه، قوانین عادی باید ملاک عمل قرار گیرد.»

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

خسرو بیژنی

۳-۴. نظر شماره ۳۴۵۹ مورخ ۱۳۷۱/۶/۱ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی نسبت به امکان استمرار رابطه استخدامی نمایندگان مجلس در مناصب آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌های خود در پیش از اشتغال به نمایندگی

شماره: ۲۲/۶۵۱۱۵/د

تاریخ: ۱۳۷۱/۴/۱۵

شورای محترم نگهبان

با سلام و تحیات، با توجه به اینکه ماده (۶) قانون انتخابات مصوب ۶۲/۱۲/۹ صراحت دارد «کارکنان دولت و سازمان‌ها و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها پس از انتخاب‌شدن و صدور اعتبارنامه، دوره نمایندگی جزو سنوات خدمت آنان با اعطای گروه و پایه محسوب خواهد شد، و در دوران نمایندگی فقط حقوق نمایندگی را دریافت خواهند کرد» و از طرفی با توجه به متن اصل ۱۴۱ قانون اساسی که داشتن دو شغل را برای اساتید دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بلامانع دانسته است، عده‌ای از نمایندگان که فعالیت‌های آموزش و پژوهشی با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دارند، تقاضا نموده‌اند به استناد اصل ۱۴۱ قانون اساسی رابطه استخدامی آنان با دانشگاه قطع نشده و حقوق و مزایای دریافتی این افراد نیز کماکان از محل اعتبار مراکز دانشگاهی مربوطه پرداخت گردد. ظاهراً در دوره سوم جناب آقای کتیرائی کارپرداز وقت با جناب آقای بیژنی از حقوقدانان آن شورای محترم درباره مراتب فوق مذاکراتی به عمل آورده‌اند و حقوق نمایندگانی که جزو اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بوده‌اند کماکان از محل اعتبار دانشگاه مربوط پرداخت شده و حقوق و مزایای نمایندگی این افراد قطع گردیده

است. با توجه به تقاضای مشابه عده‌ای از نمایندگان دوره چهارم و جهت روشن شدن موضوع خواهشمند است دستور فرمایید چنانچه حفظ پُست سازمانی افراد فوق‌الذکر و پرداخت حقوق آنان از اعتبار بودجه دانشگاه در دوران نمایندگی مجلس شورای اسلامی منع قانونی ندارد مراتب را کتباً اعلام نمایند.

هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۴۵۹

تاریخ: ۱۳۷۱/۶/۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲/۶۵۱۱۵/د مورخ ۱۳۷۱/۴/۱۵ در مورد حقوق دریافتی

نمایندگان، نظر شورای نگهبان بدین شرح اعلام می‌گردد:

«در خصوص مورد، اشکال، مربوط به قانون اساسی نمی‌شود.»

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

۱-۵. تذکر شماره ... مورخ .../۹/۱۳۶۰^(۱) شورای نگهبان به رئیس جمهور وقت پیرامون سرنوشت نهادها و سازمان‌های مستقل یا وابسته به نخست‌وزیری و وزارت مشاورت و اظهار نظر در نحوه عمل منطبق با قانون اساسی نسبت به این دستگاهها

آذرماه ۱۳۶۰

حضرت حجت‌الاسلام آقای حاج سید علی خامنه‌ای رئیس محترم جمهوری

اسلامی ایران دامت افاضاته

با عرض سلام و مسئلت مزید توفیقات جناب‌عالی، نظر به مسئولیت خطیری که طبق اصل ۱۱۳ قانون اساسی، رئیس جمهوری اسلامی در اجرای قانون اساسی و تنظیم روابط قوای سه‌گانه به عهده دارد و نظر به اهمیت و تأثیری که اجراء قانون اساسی و استقرار جمهوری اسلامی و جلب اعتماد عموم و آسیب‌ناپذیری نظام از

۱. نظر مزبور، بدون شماره و بدون ذکر روز ارسال نظر، در مستندات مربوط ضبط شده است.

خطرات احتمالی فعلی و مخصوصاً آینده دارد و با توجه به اینکه بیش از دو سال از تصویب قانون اساسی گذشته و هنوز جریان امور کشور خصوصاً تشکیلات قوه مجریه با قانون اساسی تطبیق کامل نیافته است، اینجانبان (اعضای شورای نگهبان) با جلب توجه جناب عالی به نکات ذیل انتظار داریم در اجرای اصول قانون اساسی بالخصوص اصولی که با قوه مجریه ارتباط دارد، که جناب عالی در رأس آن قرار دارید، اقدامات لازم را بفرمایید.

به نظر شورای نگهبان، قانون اساسی نقشه کلی و کل نقشه امور کشور است که کلیه نهادها و ارگانها و بنیادها و سازمانها و شوراها و ادارات و هر جریانی که معمولاً در اختیار حکومتها و نظامات قرار دارد باید با قانون اساسی منطبق باشد و در همان محدوده‌ای که قانون اساسی تعیین کرده است شکل بگیرند و چنانچه در خارج از آن باشند، هرچند با دولت هماهنگی کنند، قانونی نخواهند بود. بنابراین در ارتباط با قوه مجریه و امور اجرایی، غیر از وزارتخانه‌ها و نهادهای مذکور در قانون اساسی، سازمانها و نهادهایی که قبل از انقلاب وجود داشته یا بعد از انقلاب به وجود آمده باشند، در صورتی که از بودجه دولت استفاده می‌نمایند یا اموال عمومی را که از ید غاصبان استنقاذ^(۱) شده در اختیار دارند، باید یا حذف شوند و یا در صورت لزوم ادامه کار آنها یا به وزارتخانه‌ای که مناسب باشند ضمیمه شوند و یا اگر ضرورت دارد وزارتخانه‌ای برای آنها تأسیس گردد که به هر صورت، داخل در دولت و قوه مجریه و تشکل وزارتخانه مستقل یا اداره وزارتخانه تحت ریاست رئیس جمهوری اسلامی باشند. در حال حاضر بسیاری از نارسایی‌ها و بلکه نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عدم تمرکز نهادهای بعد از انقلاب در قانون اساسی و استقلال آنها از دولت و تشکیل ستادها و هیئت‌های اجرایی به صورت غیرقانونی است. البته این به آن معنی نیست که نهادهای انقلابی بد عمل کرده‌اند یا وجودشان در آینده و جزء تشکیلات کل قوه مجریه لازم نیست و یا اینکه افرادی که در رأس آنها قرار گرفته‌اند شایستگی لازم را ندارند، بلکه مقصود این است که هرکدام از این نهادها و سازمانها که از برکت انقلاب اسلامی تأسیس شده‌اند با توجه به نقشی که در پیشبرد انقلاب داشته‌اند اصالت

۱. استنقاذ: از دست کسی گرفتن، خلع ید نمودن.

قانونی یافته و هم ادامه کار آنها تضمین شود و هم مستقیماً تحت نظر وزیر مربوط و دولت قرار بگیرند و در نهایت مثل سایر وزارتخانه‌ها و ادارات تابعه آنها مسئول مجلس شورای اسلامی باشند و احیاناً هم خودسرانه یا بدون ضابطه قانونی اقدام نشود و برای خودشان و مردم سردرگمی ایجاد نکنند و قانون اساسی معیار بازسازی کشور شود و همه نسبت به آن احساس مسئولیت و تعهد نمایند و بالاخره نظام جمهوری اسلامی مستحکم شده و در معرض تزلزل قرار نگیرد. بدیهی است نظری که آقای نخست‌وزیر اعلام کرده‌اند که جهت هماهنگ شدن نهادها با دولت معاونی معین نمایند، مفهومی وجود نهادهای اجرایی در خارج از دولت و قوه مجریه است و با قانون اساسی مغایرت دارد، مگر اینکه مقصود این باشد که معاون مذکور مطالعات لازم را برای حذف یا اثبات نهادها به صورت ادغام در وزارتخانه‌ها یا تأسیس وزارتخانه جدید و مستقل انجام دهد. سازمان‌هایی که تحت نظر نخست‌وزیر یا وزیر مشاور است نیز باید حذف شود و یا مستقلاً وزارتخانه‌ای پیدا کند و یا به صورت یکی از ادارات تابعه وزارتخانه‌ها درآید.

به نظر می‌رسد این نکات به وضوح از قانون اساسی استفاده می‌شود:

اولاً از اصل ۶۰ استفاده می‌شود، اعمال قوه مجریه از طریق رئیس جمهور و نخست‌وزیر و وزرا است. چنانچه یک سازمان یا نهاد مستقل باشد و از غیر این طریق وارد عملیات اجرایی شود با این اصل مغایرت دارد و چنانچه یک سازمان یا نهاد را نمی‌توان جزء سازمان ریاست جمهوری قرار داد، جزء سازمان نخست‌وزیری نیز قرار داده نمی‌شود و با مفهوم این در سازمان مغایرت دارد و مثل این است که سازمان خط آهن یا آبرسانی را ضمیمه وزارت دادگستری سازند. مفهوم اصل ۶۰ این است که در اعمال قوه مجریه، رئیس جمهور و نخست‌وزیر و وزرا به ترتیب دخالت دارند؛ رئیس جمهور با پیشنهاد نخست‌وزیر و تصویب وزرا و دستور اجرای قانون و سایر وظایف مقرر در قانون اساسی دخالت خود را اعمال می‌نمایند و نخست‌وزیر با پیشنهاد وزرا به رئیس جمهور و مجلس و انجام سایر وظایف مقرر در اعمال قوه مجریه دخالت می‌کند.

ثانیاً از اصل ۱۳۴ استفاده می‌شود که نخست‌وزیر با همکاری وزیران، برنامه و خط مشی دولت را تعیین و قوانین را اجرا می‌نماید، بنابراین ضمیمه شدن یک نهاد یا سازمان به نخست‌وزیری و قرار گرفتن آن در تحت نظر مستقیم نخست‌وزیر بدون

همکاری وزیران و بدون بودن آنها در جریان اجراء قانون، با اصل ۱۳۴ مغایرت دارد. ثالثاً در اصل ۸۸ پیش‌بینی شده که هر نماینده‌ای می‌تواند در هر مورد از وزیر مسئول آن سؤال نماید و مسئله سؤال از نخست‌وزیر مطرح نیست و این پیش‌بینی برای این است که نماینده بتواند درباره تمام امور اجرایی از وزیر مسئول آن سؤال نماید، و اگر بنا باشد سازمان‌ها و نهادها مستقل باشند یا تحت نظر نخست‌وزیر یا در نخست‌وزیری ادغام و بخش مهم امور اجرایی بدون گذشتن از کانال وزرا به اجرا برسد، سؤال از این‌گونه امور برای نمایندگان امکان قانونی نخواهد داشت.

رابعاً از اصل ۱۳۳ استفاده می‌شود که مسئولین سازمان‌های مختلف و مستقل اجرایی و دولتی، وزرا می‌باشند و باید به تصویب رئیس جمهور معین و از مجلس رأی اعتماد بگیرند؛ در حالی که اگر سازمانی تحت نظر نخست‌وزیری قرار گرفت و مثلاً گفته شد سازمان اوقاف یا شورای عالی قضایی یا مخابرات تحت نظر نخست‌وزیری است، نخست‌وزیر بدون تصویب رئیس جمهور و رأی اعتماد مجلس برای آن رئیس معین خواهد نمود و بالاخره اگر این وضعیت را قانونی فرض کنیم باید ادغام بسیاری از وزارتخانه‌ها را در نخست‌وزیری قانونی بدانیم، در حالی که از اصول متعدد مبحث نخست‌وزیر و وزرا مثل اصل ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۳۷ کاملاً معلوم می‌شود که نخست‌وزیر باید کارهای اجرایی را از طریق وزرا که حتی عزل و نصب یک نفر از آنها باید با تصویب رئیس جمهور باشد و برای وزیر جدید از مجلس رأی اعتماد بگیرد، انجام دهد. بدیهی است که اگر سازمانی حتی از نخست‌وزیری مستقل باشد به طریق اولی وضعیت مغایر با این اصول می‌باشد.

خامساً اصل ۱۴۱ نیز در تطبیق سازمان‌ها با قانون اساسی باید کاملاً ملاحظه و رعایت شود که اگر سازمانی بدون اینکه ضمیمه وزارتخانه‌ای شود تحت نظر وزیران وزارتخانه قرار بگیرد که شخص واحد وزیر و رئیس باشد، با این اصل ۱۴۱ مغایر می‌باشد و بنابراین حتی قراردادن سازمانی تحت نظر وزیر مشاور، مغایر با قانون اساسی است؛ زیرا اگر وزیر مشاور، شغل است با ریاست یک سازمان یا بیشتر، اشکال دو شغلی پیش می‌آید و اگر شغل نیست، چرا وزرای مشاور از بیت‌المال حقوق دریافت می‌نمایند.

در خاتمه با تذکر به این نکات و اعتماد به بینش و آگاهی جناب‌عالی، انتظار این

است که ترتیبی داده شود که کلیه سازمان‌ها و نهادها و شوراها و انجمن‌ها با قانون اساسی تطبیق یابند تا همه سازمان‌ها در حد واحد تحت نظر وزرای مسئول قرار گرفته و امکان نظارت مجلس بر همه امور فراهم شود و هم برای دیوان عدالت اداری و سازمان بازرسی کل کشور نیز طبق اصول ۱۷۳ و ۱۷۴ امکان رسیدگی به تظلمات در همه موارد و نظارت بر حُسن جریان امور و اجراء صحیح قوانین فراهم باشد و حدود مداخلات و مسئولیت‌ها مشخص شود و ضمناً از این تاریخ به بعد هم از تأسیس سازمان‌ها و هیئت‌ها و شوراها در خارج از محدوده قانون اساسی و بدون مجوز قانونی جلوگیری به عمل آید. یقیناً با توجه به این نکات، بسیاری از مشکلات مهم و نارضایتی‌ها مرتفع شده و کشور در مسیر ثبات و قانونی شدن جریان‌ها گام‌های بیشتر و بلندتر بر خواهد داشت.

والله ولی التوفیق

والسلام علیکم ورحمت‌الله وبرکاته

شماره: ۱۰۰۹/م

تاریخ: ۱۳۶۰/۹/۲۳

آیت‌الله آقای شیخ لطف‌الله صافی

نامه جناب عالی و حضرات حجج و آیات آقایان ربانی شیرازی، خزعلی، رضوانی و جناب آقای آراد درباره سرنوشت نهادها و سازمان‌های مستقل یا وابسته به نخست‌وزیری و وزارت مشاورت، و اظهار نظر در نحوه عمل منطبق با قانون اساسی نسبت به این دستگاه‌ها ملاحظه شد.

با سپاس از راهنمایی و تذکر آن ذوات محترم، نامه مزبور عیناً جهت بررسی و اظهار نظر به مشاوران و مسئولان ارائه شد. نتیجه تلوأ به اطلاع حضرات خواهد رسید.

سید علی خامنه‌ای

رئیس جمهوری اسلامی ایران

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که با کمال وقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود را اِلا و تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطرو و قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir